

Til kommunestyret og fylkesting
kopi til kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse

Kommunereformen og hjelpemiddelområdet

Norges Handikapforbund (NHF) Trøndelag ber deg som lokalpolitiker bruke dine kanaler for å hindre at ansvaret for hjelpemidler i dagliglivet tas ut av folketrygden og overføres til kommunene. Kommunene bør få oppgaver som gir økt lokaldemokrati – ikke økt administrasjon og kostnader.

Begrunnelse:

20. mars kom Stortingsmelding 14 *Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner*. Reformen skal gi større og robuste kommuner med flere oppgaver. Dette skal styrke lokaldemokratiet.

Her foreslår regjeringen at:

- Ansvaret for hjelpemidler i dagliglivet (basishjelpemidler) kan overføres til større kommuner.
- Det skal foretas en helhetlig gjennomgang av hjelpemiddelpolitikken, inklusiv en nærmere avgrensning av hva som skal regnes som basishjelpemidler.

Dette innebærer at Stortinget kan fatte vedtak om at hjelpemidler i dagliglivet skal overføres til kommunene **før** helheten er utredet.

NHF Trøndelag mener dette er en administrativ oppgave som ikke gir noe økt lokaldemokrati. Ordningen vil kun tilføre kommunene en administrativ oppgave med uklar finansieringsdekning. Dersom ordningen ikke blir fullt ut finansiert i rammetilskuddet, frykter NHF at det betyr et redusert tilbud for brukerne.

Hjelpemiddelområdet er allerede utredet av Hjelpemiddelutvalget i 2010. Utvalgets forslag om å overføre hjelpemiddelområdet fra folketrygden til kommunene fikk ikke tilslutning i høringsrunden. Folketrygden sikrer like rettigheter og finansiering av hjelpemidlene, uavhengig av hvor man bor.

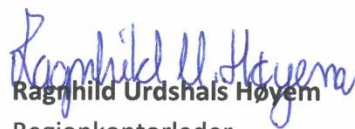
NHF Trøndelag mener at det ikke må fattes vedtak om å overføre ansvaret for hjelpemidler i dagliglivet fra folketrygden til kommunene. Området er komplekst og endringene vil ha store konsekvenser. Den helhetlige gjennomgangen av hjelpemiddelpolitikken, må gjennomføres først. Gjennomgangen må skje i samarbeid med funksjonshemmedes organisasjoner og fagmiljøer for å sikre et godt og bredt grunnlag for beslutninger.

Under er et notat med mer utdypende vurdering av konsekvensene.
Ta kontakt med NHF Trøndelag på tlf 72 900 720 for mer informasjon.

Vennlig hilsen

Norges Handikapforbund Trøndelag

Kirsti M. Stenersen
Regionleder

Ragnhild Urdshals Høyem
Regionkontorleder

Stortingsmelding 14. Utdyping av enkelte punkter.

Kommunenenes frihet i forhold til funksjonshemmedes frihet

Regjeringens mål er et levende lokaldemokrati og overføring av mer makt og myndighet til større kommuner. Kommunene skal få større frihet til å prioritere og tilpasse velferdstilbudet til innbyggernes behov. Nærhet til tilbudet er en viktig verdi.

På hjelpemiddelområdet er det friheten til å leve et aktivt liv og delta som er sentralt. Gjennom FN-konvensjonen har norske myndigheter påtatt seg en forpliktelse til å sikre personer med funksjonsnedsettelse retten til et selvstendig liv og deltakelse i samfunnet.

Nærhet handler ikke bare om geografi, men også om tilgang til kompetanse. Tilgang til solid kompetanse er ofte viktigere enn nærhet.

- NHF Trøndelag mener at forpliktelsene i FN-konvensjonen tilsier at rettighetene i folketrygdloven og finansieringen av hjelpemidlene ikke må svekkes.

«Rettighetene skal ikke svekkes»

Regjeringen har presisert at rettighetene ikke skal svekkes, selv om ansvar og oppgaver overføres til kommunene. I stortingsmeldingen står det ikke noe om hvordan dette skal ivaretas på hjelpemiddelområdet.

Folketrygdloven er et sosialt sikkerhetsnett. Loven er en garantist for at den som fyller vilkårene også får sine rettigheter oppfylt i praksis. Dette er en overslagsbevilgning, i motsetning til rammebevilgning i kommunene. Det betyr at dersom du fyller folketrygdlovens krav, så finansierer staten løsningen. Du har ankemulighet til Trygderetten. En likeverdig rett i folketrygden samt ankemuligheter gir rettssikkerhet for den enkelte.

Dersom hjelpemiddelområdet overføres til kommunene, vil det være sannsynlig at rettigheten hjemles i pasient- og brukerrettighetsloven. Kommunens ansvar vil mest sannsynlig hjemles i helse- og omsorgsloven. Den pålegger kommunene å sørge for et forsvarlig tilbud. Hva som er forsvarlig vil bl.a. avhenge av hvilke ressurser den enkelte kommune har til rådighet. Dette vil påvirke tilgangen til individuelt tilpassede hjelpemidler. Klagemulighetene er svakere enn dagens ordning. Erfaringer fra Danmark er at kommunen velger standardiserte løsninger for å spare penger.

- NHF Trøndelag mener at retten til hjelpemidler vil bli sterkt svekket dersom området tas ut av folketrygdloven og overføres til kommunene.

Hjelpemiddelformidling krever fagkompetanse og finansiering av løsningene

Regjeringens mål er at tilbudet skal være like godt som i dag, selv om hjelpemidler i dagliglivet overføres til robuste kommuner. Hjelpemidler handler om å sikre likeverdighet og deltakelse. Stortingsmeldingens forslag hviler på et premiss om at kommunene kan ivareta hjelpemiddelområdet, bortsett fra komplekse saker. Hjelpemiddelformidling er faglige vurderinger i tett samarbeid med brukerne. Hjelpemidler må velges og tilpasses individuelt. Både enkle og mer kompliserte hjelpemidler utgjør en helhet for brukerne. Kommunale fagfolk er avhengig av at hjelpemidlene blir finansiert for at de kan få gjort jobben. Folketrygden sikrer dette. Funksjonshemmede trenger tilgang til kommunale fagfolk og til hjelpemiddelsentralenes spesialkompetanse. Kompetansen i kommunene er langt fra tilstrekkelig i dag. 110 kommuner mangler ergoterapeut. I kommuner som har ergoterapeut er det lange ventetider. Danske kommuner har 9 ergoterapeuter pr 10 000 innbyggere, norske kommuner har ca. 3. At kommuner slår seg sammen vil ikke endre disse realitetene.

- Hjelpemiddelsentralene må fortsatt ha det overordnede ansvaret for formidling av hjelpemidler til funksjonshemmede. Dette vil sikre kompetansen på området og et likeverdig tilbud, der både enkle og mer kompliserte hjelpemidler inngår i en helhet for brukerne.

Basishjelpemidler, hjelpemidler i dagliglivet og hverdagshjelpemidler

I Stortingsmeldingen og på pressekonferansen 20. mars, ble det benyttet ulike begreper. Dette kan bidra til å skape uklarhet om hva regjeringen foreslår. Er det ikke slik at basishjelpemidler er alle nødvendige hjelpemidler som bidrar til at personer med funksjonsnedsettelse kan utføre grunnleggende aktiviteter i dagliglivet?

I folketrygdloven benyttes: hjelpemidler for å *bedre funksjonsevnen* i dagliglivet (§ 10-6). Dette er så å si hele hjelpemiddelområdet. I tillegg kommer hjelpemidler til utdanning og arbeid (§ 10-5). *Basishjelpemidler* er ikke brukt som begrep i folketrygdloven. Holteutvalget brukte dette begrepet, men definerte det ikke tydelig. Hjelpemidler på *bestillingsordningen* er nevnt. Dette omfatter alle hjelpemidlene for bevegelseshemmede, bortsett fra de dyreste og mest avanserte (f.eks. elektriske rullestoler og omgivelseskontroll). Bestillingsordningen omfatter rullatorer, arbeidsstoler, personløftere, puter, manuelle rullestoler m.m.:

<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Samarbeid/Hjelpemidler/Bestillingsordningen.363207.cms>

- NHF Trøndelag mener at retten til nødvendige hjelpemidler for å dekke et varig behov, må være hjemlet i folketrygdloven. Dette gjelder uavhengig av om det er såkalt enkle eller mer avanserte hjelpemidler.

Det finansielle ansvarsprinsippet

Kommunemeldingen legger «det finansielle ansvarsprinsippet» til grunn:

Det myndighetsorgan som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse for en oppgave, skal også ha ansvar for å finansiere utgiftene.

I kapittel 5.2.2. *Hjelpemidler* hevdes det at kommunene langt på vei er bestiller av produkter, mens staten betaler. Videre står det at dersom det økonomiske ansvaret for denne typen hjelpemidler blir overført til kommunene, vil det innebære en styrking av kommunenes helhetsansvar. Utfordringen med å bygge opp tilstrekkelig kompetanse vil avhenge av kommunenes størrelse.

- NHF Trøndelag mener at prinsippet om at den som utløser utgiftene skal betale, følges på hjelpemiddelområdet. Kommunale fagfolk utreder behov og gir sine anbefalinger, mens det er hjelpemiddelsentralene som fatter vedtak, velger ut og finansierer.

Kommunemeldingen bygger på Holteutvalget forslag

Stortingsmeldingen bygger på Ekspertutvalget for god kommunestruktur. Utvalget la Holteutvalgets utredning til grunn for sine anbefalinger. Den store motstanden Holteutvalgets forslag møtte i høringsrunden er ikke nevnt.

Holteutvalget ønsket bl.a. å ivareta følgende hensyn gjennom sine anbefalinger:

- Sikre et juridisk ramme- og regelverk som ivaretar behovet for nødvendig fleksibilitet og som gir rom for gode, individuelt tilpassede løsninger for brukerne.
- Sikre nødvendig kostnadskontroll og effektivitet.
- Avstemme brukernes forventninger og opplevelser av nivå, service og kvalitet på ytelser og tjenester med tilgjengelige ressursrammer.

Holteutvalget mente at plasseringen av et særskilt ansvar for stønader til hjelpemidler i folketrygdloven skaper uklarheter og gråsoner. Utvalget mente at et sterkere og tydeligere sektoransvar ville kunne bidra til mer helhetlige løsninger. Utvalget foreslo derfor å overføre skolehjelpemidler til opplæringsloven, hjelpemidler i arbeidslivet til arbeidsmarkedsloven, fritidshjelpemidler til kommunene, løfteplattformer og trappeheiser til Husbanken/ kommunene og basishjelpemidler i dagliglivet til kommunene. Holteutvalget beskrev først dagens system som velfungerende, for deretter å foreslå et systemskifte. Utvalgets forslag møtte omfattende motbør i høringsrunden og ble tilsynelatende «lagt i en skuff», inntil forslagene nå ser dagens lys igjen gjennom kommunemeldingen.

Faren er at disse ideene fra Holteutvalget vil bli videreført også på andre områder, og i neste runde omfatte hjelpemidler knyttet til bolig, utdanning og arbeid.